

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยมีการกระจายตัวของกลุ่มหรือชุมชนที่มีฝีมือทางด้านงานหัตถกรรมซึ่งแต่ละชุมชนมีการเรียนรู้การสร้างผลงานจากสิ่งที่มีอยู่รอบตัวเพื่อประดิษฐ์คิดค้นและสร้างสรรค์ ผลงานทางศิลปะแขนงต่างๆ โดยเริ่มจากการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใช้ในครัวเรือนจากนั้นเกิดการรวมกลุ่มกันภายในชุมชนเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของตนเอง เริ่มแรกนั้นวัตถุประสงค์ของการคิดค้นหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการประโยชน์ในการใช้งานและความพึงพอใจการดำรงชีวิตในอดีตนั้นยังคงพึ่งพาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นหลักและการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนและสิ่งแวดล้อมนั้นจึงเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานหรือผลิตภัณฑ์เครื่องใช้จากสิ่งที่มีอยู่รอบตัวโดยคิดค้นกระบวนการหรือวิธีการในการสร้างสรรค์ผลงานจากประสบการณ์ของผู้ผลิตมีการทดลองใช้งานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งผลงานที่เกิดจากกระบวนการคิดค้นของคนในท้องถิ่นนั้นมีวิธีการและมีรูปแบบในการผลิตเฉพาะที่แตกต่างกันของแต่ละพื้นที่ซึ่งผู้ผลิตนั้นจะถ่ายทอดวิธีการในการผลิตเฉพาะผู้อาศัยในชุมชนของตนเองเท่านั้น การแสดงออกทางฝีมือการช่างนี้ซึ่งถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของช่างฝีมือแต่ละชุมชนที่สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นมาเป็นเวลานาน

ผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้นจากภูมิปัญญาชาวบ้านโดยกระบวนการในการผลิตตามรูปแบบที่ชาวบ้านคิดค้นเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์นั้นมีการนำวัสดุหลายชนิดที่แตกต่างกันมาผลิตเป็นผลงาน ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์นั้นสามารถจำแนกตามลักษณะของวัสดุ เทคนิควิธีการผลิตและจุดประสงค์การนำไปใช้ จำแนกได้ 9 ชนิด คือ เครื่องไม้ เครื่องจักสาน เครื่องปั้นดินเผา เครื่องทอหรือเครื่องผ้า เครื่องรัก เครื่องโลหะ เครื่องหนัง เครื่องกระดาศและเครื่องหิน ผลงานเหล่านี้จะแตกต่างกันของแต่ละพื้นที่เนื่องจากสภาพแวดล้อมของแต่ละชุมชนที่แตกต่างกัน ทำให้ทรัพยากรในชุมชนมีความแตกต่างกันด้วย จึงเป็นเหตุผลให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนของแต่ละชุมชนมีลักษณะ รูปแบบที่แตกต่างกันดังนั้นผลิตภัณฑ์ชุมชน นับได้ว่าเป็นศิลปะที่มีรูปแบบแนวคิดใน การสร้างสรรค์ มีเนื้อหาสืบทอดต่อเนื่องกันเป็นเวลานานในสังคมและเป็นผลงานที่เกิดจากฝีมือของคนในท้องถิ่นด้วยการประดิษฐ์ สร้างสรรค์ โดยอาศัยรูปแบบที่ถ่ายทอดจากชุมชน จาก พ่อ แม่ ปู่ ย่า มีจุดประสงค์เพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (ประชิด สกฤษะพัฒน์, 2546, หน้า 208)

ผลิตภัณฑ์ชุมชนแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยการกระจายตัวของผลิตภัณฑ์ตามแหล่งวัตถุดิบเป็นสำคัญ ทั้งนี้ประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ทางวัตถุดิบกระจายตัวไปทุกภูมิภาคของประเทศ ดังเช่น ผลิตภัณฑ์ชุมชนภาคเหนือ งานหัตถกรรมของภาคเหนือเกิดขึ้นตามลักษณะภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นที่ปรากฏให้เห็นชัดประเภทหนึ่ง คือ การแกะสลักไม้ จากการที่พื้นที่ส่วนใหญ่ของภาคเหนืออุดมไปด้วยป่าไม้ทำให้ชาวเหนือนิยมทำเครื่องมือ เครื่องใช้ด้วยไม้มาแต่โบราณกาล ดังจะเห็นได้จากงานเครื่องมือแกะสลักจำนวนมากที่เหลือมาแต่โบราณที่ปรากฏเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องประกอบอาคารบ้านเรือนและองค์ประกอบของโบสถ์ วิหาร อาคารทางศาสนาต่างๆ ล้วนมีความประณีตและงดงาม ปัจจุบันผู้ที่อาศัยในภาคเหนือหลายท้องถิ่นยังประกอบอาชีพแกะสลักไม้อยู่จำนวนมาก (วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ, 2538, หน้า 158-159) ผลิตภัณฑ์ชุมชนภาคกลางบริเวณนี้มีงานผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจอย่างหนึ่ง คือ ศิลปะการตกแต่งที่จากใบตองทำขึ้นในงานเทศกาลต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช แต่ในปัจจุบันนี้หาได้ยากจนเรียกว่าเกือบสูญหายเลยก็ว่าได้ ส่วนภาคกลางทางตะวันตกก็มีผลิตภัณฑ์ชุมชนส่วนใหญ่เป็นงานจักสาน ไม้ไผ่ อีกทั้งยังมีเครื่องเคลือบดินเผา กระถางเคลือบพื้นบ้าน บริเวณภาคกลางอีกกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มภาคตะวันออก งานศิลปะส่วนใหญ่ พบว่ามีการทอเสื่อของจังหวัดจันทบุรีซึ่งเป็นงานหัตถกรรมที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย (วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ, 2538, หน้า 191-195)

ผลิตภัณฑ์ชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังคงมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของภาคอีสาน คือ การบริโภคข้าวเหนียวซึ่งบริโภคข้าวเหนียวนี้ทำให้เกิดงานหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคข้าวเหนียวที่สำคัญสองชนิด คือ เครื่องจักสานและเครื่องปั้นดินเผา ผลิตภัณฑ์ทั้งสองนี้เป็นเครื่องหัตถกรรมของชาวอีสานที่ได้รับการสืบทอดจากอดีตเป็นเวลายาวนาน ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของภาคอีสานเป็นตัวกำหนดในการดำรงชีวิตที่สำคัญซึ่งประชาชนส่วนใหญ่จำเป็นต้องสร้างผลิตภัณฑ์ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอย มีประเพณีความเชื่อทางศาสนา และวัฒนธรรม เป็นองค์ประกอบที่เสมือนกรอบหรือกฎเกณฑ์การสร้างงานเพื่อสืบทอดต่อกันมา ซึ่งสิ่งทั้งหลายนี้จะประสานกันเป็นองค์ประกอบสำคัญของผลิตภัณฑ์ชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชนที่โดดเด่นอีกอย่าง คือ การทอผ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ้าซิด จัดว่าเป็นงานหัตถกรรมชั้นสูงของชาวอีสาน (วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ, 2538, หน้า 158-159)

ดังนั้นผลิตภัณฑ์ชุมชนมีคุณค่าในการใช้ประโยชน์ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านตามจุดประสงค์ของการสร้างสรรค์ประการแรกอยู่ที่ประโยชน์ในการใช้งาน ก่อนที่ผลิตภัณฑ์ชุมชนจะอำนวยความสะดวกได้อย่างเต็มที่จะต้องผ่านกระบวนการในการใช้งานมาแล้วจึงก่อให้เกิดการพัฒนาแก้ไขความบกพร่องให้สามารถตอบสนองความต้องการในการใช้งานได้เป็นอย่างดี

การพัฒนางานผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ดียิ่งขึ้นนั้น มักจะพัฒนาแก้ไขในองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ คือ ในการสร้างรูปทรง โครงสร้าง ลวดลาย และการเลือกใช้วัสดุ ตัวอย่างในการพัฒนา เช่น ความคิดในการสร้างสรรค์รูปแบบอย่างง่าย ๆ ของ “ช่องเปิด” หรือ “ตะช่องเปิด” ซึ่งเป็นเครื่องจักสานสำหรับใส่กิ่ง ไม้ ปลา ของชาวชนบทเป็นช่องสานด้วยไม้ไผ่มีรูปทรงเหมือนเปิด ก็น่าจะมาจากความบังเอิญของช่างผู้สานเห็นว่าเปิดเป็นสัตว์ที่มีคุณสมบัติในการลอยน้ำหรือว่ายน้ำได้เป็นอย่างดี ช่างจึงนำรูปทรงนั้นมาเป็นแบบอย่าง เพราะตะช่องชนิดนี้จะใช้ลอยน้ำตามผู้เป็นเจ้าของเวลาจับปลาตามแม่น้ำ คู คลอง หนอง บึง ตะช่องเปิดจึงถูกสร้างให้มีรูปทรงคล้ายเปิดแต่ตัดส่วนละเอียดปลีกย่อยออกเสีย เอาเค้าโครงมาคร่าว ๆ แล้วเพิ่มทุนซึ่งทำด้วยไม้ไผ่หรือไม้อื่นเพื่อสามารถลอยน้ำได้ยิ่งขึ้นจากช่องเปิดนี้แสดงให้เห็นความคิดอย่างง่ายในการสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ ซึ่งแต่เดิมอาจทดลองทำรูปทรงอื่นๆ มาแล้วหากแต่ไม่ดีเท่าที่ควรนอกจากนี้แล้วถ้าวิเคราะห์ให้ลึกลงไปจะเห็นถึงความพยายามและการพัฒนาการสร้างรูปทรง ลวดลาย โครงสร้าง และการเลือกใช้วัสดุที่เป็นไปอย่างง่าย แต่ก็ผ่านขั้นตอนของการทดลองเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดมาแล้ว จนยึดถือเป็นแบบอย่างของหมู่บ้านหรือในท้องถิ่นสืบต่อกันมากแล้วโดยสรุปการพัฒนาการประกอบของเครื่องมือเครื่องใช้หรือผลิตภัณฑ์ชุมชนให้สามารถตอบสนองความต้องการในการใช้งานได้ดี (วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ, 2538, หน้า 105-107)

จังหวัดเลยเป็นจังหวัดชายแดนริมฝั่งแม่น้ำโขง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของภูมิภาค เนื่องจากมีสภาพภูมิประเทศงดงามโอบล้อมไปด้วยทิวเขาสูงใหญ่สลับซับซ้อนที่ปกคลุมด้วยหมอกเกือบตลอดทั้งปีมีป่าไม้ที่อุดมไปด้วยพืชพรรณและสัตว์ป่านานาชนิด มีอากาศหนาวเย็นเกือบตลอดทั้งปี จังหวัดเลยจึงเป็นแหล่งเพาะปลูกไม้ดอกไม้ประดับที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ มีสวนดอกไม้สวยงามให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมหลายแห่ง นอกจากธรรมชาติอันงดงามแล้ว จังหวัดเลยยังเต็มไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อันเข้มแข็ง ประเพณีหลากหลายล้วนแล้วแต่เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น เช่น การละเล่น ฆ้องวง อีกรวมทั้งยังมีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติหลายแห่ง เช่น อุทยานแห่งชาติภูกระดึง อุทยานแห่งชาติภูเรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวงและแก่งคุดคู้ เป็นต้น (สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551, ไม่มีเลขหน้า) จากความสวยงามที่เป็นธรรมชาติและลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเลยที่มีความสวยงามรายล้อมไปด้วยธรรมชาตินั้น ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมในแต่ละปีนั้นมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปีและจากสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมตั้งแต่เดือนมกราคม-มีนาคม 2553 พบว่า มีนักท่องเที่ยวชาวไทยเข้ามาเที่ยวจังหวัดเลยจำนวน 41,996 คน (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2553, ไม่มีเลขหน้า) จากการสำรวจจากสำนักงานพัฒนาชุมชน

จังหวัดเลยในงานของฝากของที่ระลึกจังหวัดเลยประจำปี 2552 พบว่านักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลยส่วนใหญ่มีการเลือกซื้อของฝากของที่ระลึกประเภทผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผลิตจากกะลามะพร้าวเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ และเครื่องกันหนาว เช่น หมวกอุ่น ผ้าพันคอ และผ้าคลุมไหล่ เป็นต้น (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย, 2552, ไม่มีเลขหน้า)

การผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้นจำเป็นต้องมีความพร้อมด้านวัตถุดิบ กำลังแรงงาน ภูมิปัญญา และมีมือทำงานช่างจึงส่งผลให้ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทหนึ่งที่มีความพร้อมสูง ไม่ว่าจะเป็นในด้านวัตถุดิบที่สามารถหาซื้อได้ง่ายในชุมชน ตลาด ซึ่งทุกครัวเรือนส่วนใหญ่นิยมนำมะพร้าวมาปรุงแต่งอาหารทั้งของคาวและของหวาน ทำให้มีวัสดุเหลือใช้จำพวกกะลามะพร้าวเป็นจำนวนมากจากการผลิตและจำหน่ายของฝากประจำจังหวัด คือ มะพร้าวแก้ว ซึ่งจำนวนในการผลิตแต่ละเดือนนั้นมีปริมาณมากทำให้เกิดกะลามะพร้าวที่เหลือจากการผลิตเป็นจำนวนมากในแต่ละเดือน และจากความสามารถของผู้ผลิตงานฝีมือด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านสวนห้อม อำเภอหนองหิน จังหวัดเลยนั้น เป็นผู้ที่มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ในด้านงานฝีมือ ซึ่งกระบวนการในการผลิตนั้นสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ผลิตภัณฑ์ที่ออกมาจึงมีความสวยงามกลมกลืน มีความประณีตเป็นที่ยอมรับในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

มะพร้าวเป็นพืชที่พบเป็นทั่วไปในทั่วทุกแห่งของประเทศไทย ซึ่งมะพร้าวมีความผูกพันกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนไทยมานาน การใช้ประโยชน์จากทุกส่วนของมะพร้าวได้อย่างคุ้มค่าสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ตั้งแต่ ลำต้น ใบ ก้าน ผล กะลา เป็นต้น มะพร้าวเป็นพืชที่นำมาบริโภคในประเทศไทยกันอย่างแพร่หลาย นิยมนำมาทำเป็นอาหารคาว หวาน นอกจากนั้นยังสามารถนำมาทำอุตสาหกรรมได้อีกด้วย ประโยชน์จากมะพร้าวหากบริโภคน้ำมันมะพร้าวนั้นส่งผลต่อสุขภาพร่างกายของผู้บริโภคเนื่องจากได้พลังงานทันที (ณรงค์ โฉมเฉลา, 2553, หน้า 3) ลายังสามารถนำไปทำเป็นภาชนะสำหรับตวงของเหลวได้อีกด้วยประโยชน์จากมะพร้าวสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ไม่ว่าจะเป็นปรุงอาหาร หรือการนำส่วนต่างๆ ของมะพร้าวมาทำเป็นภาชนะสำหรับใช้สอยในครัวเรือน นั้นจำเป็นต้องอาศัย ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชาวไทยสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นคือการเรียนรู้ของชาวบ้านจากประสบการณ์และความเชื่อ กลายเป็นความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง โดยมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 19, 2538, หน้า 5) ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวเป็นหัตถกรรมประเภทหนึ่งที่นำเอาวัสดุที่หาง่ายและมีในท้องถิ่นนำมาสร้างเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด การนำกะลามะพร้าวมาใช้ประโยชน์ไม่ว่าจะ

เป็นเครื่องใช้ในครัวเรือนต่างๆ เช่น กระบวยตักน้ำ ชันตักน้ำ ตะหลิว พานใส่ดอกไม้ (รัชนี้ จิตตวานิช, 2532, หน้า 22) เครื่องดนตรีบางชนิดสามารถนำกะลามะพร้าวมาประดิษฐ์อีกด้วยทั้งยังสามารถนำมาผลิตเป็นเครื่องประดับได้อีกด้วย

ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากกะลามะพร้าวนี้ มีการพัฒนารูปแบบ โครงสร้างและลวดลายการตกแต่งที่สวยงามประณีตมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ออกมาได้เรื่อยๆ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากกะลามะพร้าวมีลักษณะเฉพาะเนื่องจากมะพร้าวแต่ละลูกจะมีลวดลายที่สวยงามแตกต่างกันไปต่อมามีการพัฒนาด้านประโยชน์ใช้งานเพิ่มมากขึ้นมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าน้อยให้กลายเป็นงานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีราคาและคุณค่าเป็นที่ต้องการแก่บุคคลทั่วไปได้

ดังนั้นการนำเอาวัสดุที่เหลือใช้จากการบริโภคในครัวเรือนมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องประดับที่มีความหลากหลายของรูปแบบในพื้นที่จังหวัดเลยนั้นสามารถผลิตเครื่องประดับจากกะลามะพร้าวให้มีรูปแบบที่แปลกตาและมีความสวยงามต่างกันไปทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ในหลายรูปแบบ สำหรับที่ผู้สนใจสามารถเลือกชมได้ตามความต้องการและยังส่งผลให้เกิดค่านิยมในการใช้สินค้าที่ผลิตภายในประเทศ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนอีกด้วย

ผลการศึกษาของเอกพิงศ์ วงศ์แก้วจันทร์ (2546, หน้า 56-57) เรื่อง แนวทางการจัดการอาชีพหัตถกรรมจากกะลามะพร้าว จังหวัดเชียงใหม่พบว่า ด้านการตลาด ผลิตภัณฑ์ที่มีการจัดจำหน่ายมีอยู่ 5 ประเภทด้วยกันได้แก่ ประเภทเครื่องประดับ เครื่องใช้ในครัว ของที่ระลึก ของตกแต่งบ้าน และเครื่องดนตรี ซึ่งผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวที่ผลิตนี้มีทั้งที่สั่งทำเป็นพิเศษและทำตามคำสั่งซื้อของลูกค้า และที่ผลิตมาเพื่อนำจำหน่ายเอง และด้านการผลิตนั้น วัตถุดิบมาจากแหล่งที่ใช้มะพร้าวสามารถหาได้ในบริเวณพื้นที่ที่มีการปลูกมะพร้าว ส่วนมากการผลิตจะเป็นการผลิตในครัวเรือน และจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้จัดจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมจากกะลามะพร้าวพบว่า ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวได้รับความนิยมในการเลือกซื้อจากลูกค้าเป็นอย่างมาก โดยจะให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ที่มีความสวยงาม คุณภาพที่คงทน และราคาที่ไม่สูงเกินไป โดยลูกค้าส่วนใหญ่จะมีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติโดยจะนำผลิตภัณฑ์ไปใช้เอง และนำไปฝากหรือเป็นของที่ระลึก อีกทั้งยังนำไปจำหน่ายต่ออีกทอดหนึ่ง และที่สำคัญผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวจะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องทั้งในด้านคุณภาพ การปรับปรุงรูปแบบให้ตรงตามความต้องการของลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญ

รูปแบบผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวในส่วนใหญ่มุ่งความสนใจไปที่คุณค่าในการใช้งาน หรือประโยชน์ของสิ่งเหล่านั้นก่อนที่จะให้ความสนใจในเรื่องของความงามและคุณค่าทางศิลปะใน เมื่อเรารู้ถึงวัตถุประสงค์ของการสร้างและคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์แล้วเราควรนึกถึงคุณค่าใน ความงามและศิลปะจนเกิดความรู้สึกของผู้บริโภคว่า รูปแบบมีความสวยงาม เหมาะสำหรับสวมใส่ ได้จริงหรืออาจเป็นคุณค่าทางความงามและศิลปะก่อนประโยชน์ใช้งานอีกด้วย

วิถีชีวิตของชาวบ้านเมื่อก่อนจะดูเรียบง่ายกว่าทุกวันนี้ และยังอาศัยธรรมชาติและ แรงงานเป็นหลักในการทำมาหากิน การทำไร่ทำนา ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์และดูแลรักษาให้เติบโตและ ได้ผล เป็นงานที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ การจับปลาล่าสัตว์ก็มีวิธีการ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนนั้นเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ตลอดเวลา และเกิดจากการ ผสมผสานของวัฒนธรรมที่หลากหลายเข้าด้วยกัน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่ เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาภูมิปัญญาท้องถิ่นยังมีกระบวนการสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ กระบวนการ ผลิตใหม่ที่สืบสานมาจากประเพณีเก่า เป็นกระบวนการปรับตัวเพื่อให้สิ่งใหม่กับของเก่าผสมผสาน สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ ซึ่งทำให้ความรู้ท้องถิ่นเป็นความรู้ที่ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้การ ผสมผสานและการปรับตัวตลอดเวลาไม่หยุดนิ่งลักษณะของการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ในอดีต จะมีอยู่เกือบทุกกิจกรรมของการดำเนินชีวิต นับตั้งแต่ที่อยู่อาศัยที่การสร้างบ้านของคนไทยนิยม สร้างหลังคาสูงและได้สูงทั้งนี้ก็เพื่อจะให้อากาศถ่ายเทได้สะดวกการสร้างบ้านเรือนจึงต้องให้ อากาศถ่ายเทได้สะดวกประเภทเครื่องใช้ ก็เกิดมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น อุปกรณ์ในการหา ปลา เครื่องใช้ในครัวเรือน อุปกรณ์ทางการเกษตรตลอดจนรูปแบบวิธีการรักษาพยาบาล การนำ ภูมิปัญญาเหล่านี้ได้สืบทอดต่อกันเรื่อยมา

ดังนั้นภูมิปัญญาเป็นพื้นความรู้ดั้งเดิมที่มีการสั่งสมไว้ในอดีตของคนในชุมชนแต่ละ ท้องถิ่นซึ่งเรียกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นทุนชีวิตของสังคมไทยเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่มี คุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคลและสังคมซึ่งได้สั่งสมกันต่อมา การผลิตหัตถกรรม กะลามะพร้าวของชาวบ้านสวมหมอนั้นเกิดจากการใช้วัสดุกะลาแทนภาชนะในการใส่อาหารเพื่อ การบริโภค และนำกะลามะพร้าวมาทำเป็นกระบอกยเพื่อใช้ตักน้ำเพื่อดื่ม เป็นต้น ผลิตภัณฑ์จาก กะลามะพร้าวมีการพัฒนาตามความเหมาะสมในการใช้งานอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนานั้นกลุ่ม หัตถกรรมจากกะลามะพร้าวได้จากการศึกษารูปแบบจากหนังสือ และจากการศึกษาดูงานของ ตัวแทนกลุ่ม ทำให้เกิดรูปแบบในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เบื้องต้นรูปแบบของ ผลิตภัณฑ์นั้นจะได้แรงบันดาลใจในการผลิตจากธรรมชาติ เช่น โคมไฟรูปกบ กระปุกออมสินรูป กระต่าย เป็นต้น ซึ่งเป็นรูปแบบที่หลังจากได้ไปศึกษาดูงานจากกลุ่มผลิตกะลามะพร้าวกลุ่มอื่นแล้ว

ได้นำรูปแบบหรือลวดลายที่ได้ศึกษามานั้นนำมาพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคต่อไป ผลิตภัณฑ์ชุมชนสามารถเพิ่มรายได้เสริมให้กับชุมชน และส่งเสริมให้ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกและในชุมชนในการเข้าถึงองค์ความรู้สมัยใหม่ และการพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารและการตลาดเพื่อเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ของแต่ละชุมชนเข้าด้วยกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาในเรื่อง การพัฒนาแบบเครื่องประดับของกลุ่มหัตถกรรมกะลามะพร้าว บ้านสวนห้อม อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ให้เกิดผลิตภัณฑ์เครื่องประดับในรูปแบบใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคทั้งด้านประโยชน์ใช้สอยอีกทั้งยังเป็นแนวทางในการประยุกต์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวที่มีอยู่ทั่วทุกภาคในประเทศกับผลิตภัณฑ์ชุมชนอื่นๆ ที่มีแหล่งในการผลิตและกระบวนการในการผลิตที่ใกล้เคียงกัน อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานฝีมือในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนของประเทศไทยให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. การพัฒนาเครื่องประดับจากกะลามะพร้าว เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีอัตลักษณ์ร่วมสมัยของกลุ่มผลิตหัตถกรรมจากกะลามะพร้าว บ้านสวนห้อม อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคในรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องประดับหลังจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผลิตหัตถกรรมจากกะลามะพร้าว บ้านสวนห้อม อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

ขอบเขตของงานวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัยร่วมกับชุมชน คือ กลุ่มผู้ผลิตหัตถกรรมจากกะลามะพร้าวใน บ้านสวนห้อม ตำบลปวนพุ อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย
2. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเวลาในการวิจัยครั้งนี้ คือ เริ่มจากการจัดตั้งกลุ่มหัตถกรรมจากกะลามะพร้าว (พ.ศ. 2549-2553) เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่เกิดการรวมตัวของสมาชิกผู้ผลิตในการจัดตั้งกลุ่มหัตถกรรมจากกะลามะพร้าว บ้านสวนห้อม อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

3. ขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับบริบทชุมชน

3.1. ลักษณะภูมิประเทศ

3.2. สภาพทางสังคม

3.3. สภาพทางภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. ขอบเขตด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยกำหนดการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากกะลามะพร้าวจากยอดจำหน่ายสินค้าของร้านค้าของฝากของที่ระลึกของจังหวัดเลย พบว่าสินค้าประเภทหัตถกรรมที่ผลิตจากวัสดุกะลามะพร้าวได้รับความนิยมในการเลือกซื้อของผู้เข้าชมงานทั้งกลุ่มลูกค้าที่เป็นคนในพื้นที่จังหวัดเลย และนักท่องเที่ยวที่เข้าชมงานแสดงสินค้าของที่ระลึกประจำปี 2552 (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย, 2552, ไม่มีเลขหน้า) ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาสนับสนุนในการพิจารณาเลือกประเภทในการผลิตเครื่องประดับจากกะลามะพร้าวของกลุ่มหัตถกรรมจากกะลามะพร้าวบ้านสวนหอม อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ดังนี้

ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับที่ผลิตจากกะลามะพร้าว จำนวนทั้งสิ้น 5 ชุด ประกอบด้วย

- เข็มกลัดติดเสื้อ 1 ชิ้น
- สร้อยข้อมือ 1 ชิ้น
- ต่างหู 1 ชิ้น
- เข็มขัด 1 ชิ้น

ผลิตภัณฑ์ที่ได้นั้นจะเป็นต้นแบบเครื่องประดับที่ผลิตจากกะลามะพร้าวจำนวน 5 ชุด จำนวนทั้งสิ้น 20 ชิ้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินความพึงพอใจในรูปแบบเครื่องประดับจากกะลามะพร้าวในรูปแบบใหม่หลังจากการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์โดยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างแล้วส่งคืนในวันเดียวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ กำหนดความหมายของคำต่างๆในการวิจัย ดังนี้

การพัฒนา หมายถึง การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบให้เหมาะสมกับการใช้งาน ตามลักษณะของผลิตภัณฑ์ ทำได้โดยวิธีการออกแบบ การศึกษาข้อมูลผู้บริโภคในการปรับปรุง เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ หมายถึง การดัดแปลงรูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความ ต้องการของผู้บริโภคและแนวโน้มความต้องการของตลาด

เครื่องประดับ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากกะลามะพร้าวประกอบกับโลหะเงินที่มี รูปร่าง รูปทรงที่เหมาะสมและสวยงามเหมาะแก่การสวมใส่เพื่อประดับตกแต่งร่างกาย ประกอบด้วย สร้อยคอ สร้อยข้อมือ จี้ ต่างหู และเข็มกลัดติดเสื้อ

กะลามะพร้าว หมายถึง วัสดุเหลือใช้ที่นำมาผลิตเครื่องประดับจากกะลามะพร้าวของ กลุ่มหัตถกรรมกะลามะพร้าวบ้านสวนหอม อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

เครื่องประดับจากกะลามะพร้าว หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตตามขั้นตอนในการผลิต เครื่องประดับโดยผ่านกระบวนการ ตัดแต่งรูปทรง ขัดเงา และเคลือบเงา จากนั้นนำไปประกอบกับ โลหะเงินเพื่อให้เกิดความสวยงามและดึงดูดความสนใจมากยิ่งขึ้น

กลุ่มหัตถกรรมกะลามะพร้าว หมายถึง สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุ กะลามะพร้าวที่สร้างขึ้นด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านสืบทอดตั้งแต่อดีตของหัตถกรรมกะลามะพร้าว บ้านสวนหอม ตำบลพวนพูน อำเภอหนองหิน จังหวัดเลยประกอบด้วย โคมไฟ กระปุกออมสิน เครื่องใช้ในครัวเรือน เป็นต้น